

05 Ungdomsliv og familie

UNGDOMSLIV OG FAMILIE

1. VEILEDER TIL KURSHOLDER

a) Innledning og begrunnelse for valg av tema

Denne modulen omhandler familielivets utfordringer på godt og vondt, med tema som spenner fra forelskelse til konflikter med foreldre og storfamilie. Modulen skal bevisstgjøre barn og unge om deres rettigheter, og hvor de kan henvende seg hvis de blir utsatt for vold, misbruk i hjemmet, tvangs- eller arrangert ekteskap. Modulen vil ha et spesielt fokus på de ekstra utfordringene ungdom med en flerkulturell bakgrunn kan møte i den norske virkeligheten. I tillegg til utfordringer, vil modulen fokusere på fordelene disse ungdommene har, til forskjell fra norske ungdommer som "kun" har ett perspektiv på livet i Norge. Ungdom med en annen bakgrunn har flere ben å stå på, noe som er en berikelse for det norske samfunnet som helhet. De er ressurser som samfunnet kan dra nytte av dersom utfallet av asylsaken blir positivt. Men også i mottaksperioden bør de inviteres til å bidra med sine ressurser både på skolen, gjennom fritidsaktiviteter og på mottaket.

Individualismen og vektlegging av selvstendighet i det norske samfunn holdes opp mot kollektivismen som noen av barna/ungdommene er vant til fra hjemlandet. Dette kan oppleves som konfliktfullt, og mange erfarer at rollen de spiller på skolen forandres radikalt når de kommer hjem til foreldrene. Noen jenter forlater hjemmet i tradisjonelle klær, mens de raskt skifter til olabukse på vei til skolen. Å se barna blir integrert i det norske samfunnet, mens de selv tilbringer store deler av dagen på asylmottak, kan være utfordrende for foreldre.

Informasjonsvideoen «Ungdomsliv» er et fint utgangspunkt for diskusjon om forholdet mellom foreldre og barna.

I tema om likestilling diskuteres hva som menes med ordet «kjønn», og hvordan kjønnsrollene bestemmes? For eksempel hva er disse forventningene, både de synlige og usynlige, som er knyttet til det å være jente eller gutt?

I Norge legges det vekt på at man skal tenke selv og ta egne valg, spesielt med tanke på tobakk, alkohol og rusmidler. En underliggende

premiss i kurset er derfor at ungdommene tas med på diskusjon, fordi endring skjer gjennom meningsbrytning og dialog.

b) Mål

Bidra til en trygg oppvekst for barn og unge som bor på asylmottak.

c) Barnekonvensjonen

Art. 12, 13, 14, 16 og 33.

I denne modulen skal barnekonvensjonenes artikkel 14 vektlegges spesielt:

TANKE-, SAMVITTIGHETS- OG RELIGIONSFRIHET Barnet har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Staten skal respektere foreldrenes retter og plikter til å opplyse barnet om sine rettigheter i slike spørsmål.

d) Tema

- Ungdomsliv
- Barndom/barneoppdragelse og barns rettigheter
- Å være ung i Norge og i hjemlandet (generasjonskonflikter)
- Forelskelse
- Ekteskap, inkludert tvangsekteskap og arrangerte ekteskap
- Vold i nære relasjoner
- Likestilling, ytrings- og religionsfrihet
- Tobakk, alkohol og rusmidler (lovverk)

2. GJENNOMFØRING

Tidsbruk og innhold i arbeidsøktene

Modulen foreslås delt opp i to – tre økter à 2 til 3 timer.

Første økt

- Ord for dagen.
- Forelesning med innlagte diskusjonsoppgaver (PP 1 -11).
- Filmsnutter om å få venner i Norge (DVD 2).
- Filmsnutter om å få kjærester (DVD 2).

Andre og tredje økt

- Se film "Ungdomsliv – rettigheter og plikter for barn og unge i Norge", og løs diskusjonsoppgaver i grupper, eller diskutér spørsmålene i plenum.
- Forelesning med innlagte diskusjonsoppgaver (PP 11 – 22).
- Film om tvangsekteskap med diskusjonsoppgaver (BUFdir).
- Avslutt med filmen "Import – Eksport" med tilhørende diskusjonsoppgaver (se kort filmbeskrivelse under punkt 6, supplerende materiell).
- Utdeling av faktaark om rusmidler til arbeidsboken.

3. FORSLAG TIL METODEBRUK

- Foredrag, dialog og diskusjon. For metode i diskusjonsgruppene (PP9), se "Ideer på lapp" (vedlegg 11).
- Tema for rollespill, "Klassefest" (vedlegg 10).
- Dilemma som grunnlag for diskusjon i gruppen (vedlegg 11).
- Dialogspillet (vedlegg 13 og 14). Kursholder kan lage egne påstander til andre moduler.
- Se flere forslag til metoder i vedlegg 9 - 22.
- Skole arrangerer møte med norske ungdommer. Selv om ungdom som møtes på tvers av kulturer ofte finner ut av hverandres forskjeller, likheter og særtrekk, kan denne prosessen gjøres mer effektiv og trygg. Vi foreslår derfor at mottaket henvender seg til skolene der de unge går, og ber dem arrangere planlagte møter mellom unge fra mottaket og utvalgte unge fra skolen. Fra mottakets side burde de unge på forhånd laget en liste over spørsmål og tema. Skolen på sin side burde lage en liste blant de norske ungdommene om hva de tror de nye unge i Norge kunne trenge å forstå fra starten av.

4. FORSLAG TIL SAMARBEIDSPARTNERE

Krisesenter, kompetanseteam mot tvangsekteskap, familievernkantor, helsestasjon, politi, idrettslag, barnehage, skole, SFO, ulike religiøse grupper, Human- Etisk Forbund, Amnesty International.

KOMMENTAR OM VENNEFAMILIENS BETYDNING FOR ENSLIGE MINDREÅRIGE

Etter de rapporter vi har fått har det ikke vært problematisk å rekruttere norske kontaktfamilier til enslige mindreårige flyktninger når det har vært en instans som er oppdragsgiver og veileder. Det har tydeligvis vært til glede for begge parter. I praksis har initiativtager vært Barnevernet og /eller utvalgt person på mottaket. Den mest positive tilbakemelding vi har fått gjaldt 20 enslige mindreårige som alle hadde fått to kontaktfamilier. I tillegg til at man reduserte faren for at en familie kunne bli slitt ut, viste det også seg at de to familiene som hadde samme ungdom kommuniserte med hverandre.

er telefonkiosken som står utenfor huset han bor i. Foreldrene hans arrangerer hans ekteskap, vielsen skjer uten Renas til stede. Han søker familiegjengenforening og hans kone kommer til Norge.

- «Bendit like Beckham» handler som vennskapet, kjærligheten mellom to jenter og deres felles lidenskap for fotball, en fra en etnisk britisk familie og en fra en tradisjonell sikh familie i England.
- «Øst er Øst» handler om en stolt pakistaner og butikkeier. Han er en streng far som oppdrar de sju barna til å bli respektable pakistanere i nord England.
- Filmsnutter (fra TV-program som; «Kroppen min», «Kos og kaos » og «Migrapolis»). Her finnes fakta som kan brukes som utgangspunkt for diskusjon
- Filmene kan bestilles hos:
www.platekompaniet.no

5. FORSLAG TIL EKSKURSJONER

Krisesenter, familievernkantor, helsestasjon, politi, idrettslag, ungdomsklubber, skoler, barnehager, SFO, religiøse forsamlingshus av ulike slag, Human- Etisk Forbund, Amnesty International.

6. HENVISNING TIL SUPPLERENDE MATERIELL

- Filmer:
 - "Import – eksport " er en komedie som handler om Jan fra Oslo som blir forelsket i Jasmin, som er født i Norge med Pakistanske foreldre. Familien til Jasmin har allerede planlagt et arrangert ekteskap for datteren, men Jan nekter å gi opp, og gjør alt for å vinne svigerfar sin gunst.
 - «99 % ærlig» Kino dokumentar 99 % ærlig følger fire ungdommer med minoritetsbakgrunn i deres arbeid med egne ambisjoner og drømmer.
 - «Vinterland»: Filmen handler om en Kurder, Renas som er bosatt i Nord Norge. Hans nærmeste kontakt med hjemlandet

7. NETTADRESSER OG LITTERATURHENVISNINGER

- www.barneombudet.no/rettighetsplakaten
- www.dramaiskolen.no
- www.dramanett.no
- www.theatreoffoppressed.no
- <http://www.ungeogrus.no/no/>
- www.forebygging.no
- www.tvangsekteksap.no/informasjon på flere språk, kortfilm "På tvers av Grenser", Konvensjoner og lover om tvangsekteskap fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet samt diverse rapporter om tvangsekteskap.
- www.rettighetsbasen.no: Side med rettigheter, tips og informasjon for de under 18 år.
- www.bip.no: Barn og Unges Innvandringsportal: Informasjon om flyktninger og innvandring, inkludering og mangfold, samt rasisme og diskriminering.

Bøker:

- **Skindeep:** T. Jones, 2007 En bok om kjærlighet mellom to mennesker på tvers av etnisitet og kultur i Sør Afrika. En historie om apartheid og dens påvirkning på menneskene uansatt farge.
 - **Forberedelsen:** R. Ahmed, 2008 tar opp mange dagsaktuelle temaer; ungdomsliv, oppvekst med flerkulturell bakgrunn og tvangsgifte. Hovedpersonen i romanen er Zara, en andregenerasjons innvandrerjente. Hun vokser opp med sine somaliske røtter, sterke familieband, historier og tradisjoner fra Somalia. Samtidig er hun en typisk norsk ungdom, hvor 17. mai, kino, kaffebarer og venner er naturlige faktorer. Alt dette skal Zara balansere som best hun kan. Men så kommer tiden da foreldrene viser Zara et album med bilder av menn i alle aldre. Hun skal giftes bort. Zara er i opposisjon til mange av de kulturelle tradisjonene hennes familie bærer med seg, men samtidig er kjærligheten og tilhørigheten til familien sterk.
 - **Djalaha!:** Om å forstå annerledeshet: L. Kumar, 2001. (Nå, Loveleen Riel Brenna "I vårt møte med den andre er det viktig å legge vekt på fellestrekkene mellom mennesker før vi begynner å bevege oss mot forskjellene. Våre fellestrekk vil kunne bygge en bro mellom oss og den andre, og vår annerledeshet er hvert vårt fastland, hvor vår særegenhet har sitt utspring." Kumar vil med denne boken vise hvordan broer kan bygges, og hvor risikoen for å rive dem ligger. Det er en innsiktsfull bok. Men først og fremst er det en praktisk bok, en veileder med konkrete tips og råd, spørsmål og svar som vil gi større trygghet i møte med den andre.
- Bokens tittel Djalaha! er hentet fra et indisk dikt og betyr teppevever – en metafor som passer godt for mennesker som daglig vever bånd mellom sin bakgrunn, sin egen identitet og det nye samfunnet de lever i.
- **Kulturforskjeller i praksis:** T. H. Eriksen & T. A. Sørheim, 2007 Forfatterne presenterer det flerkulturelle Norge, med temaer fra kultur, etnisitet, minoritetsspørsmål og tverrkulturell kommunikasjon, til konkrete diskusjoner om innvandreres forhold til skole, helsevesen og myndigheter.

- **Barn med ulik tro:** H. K. Sødal, 2000; Barn med ulik tro skaffer både lærere og andre et svært viktig verktøy for objektiv og utvidet forståelse av barn og ungdom med annen trosbakgrunn enn Den norske kirke.

8. ANNET BAKGRUNNSMATERIELL TIL KURSHOLDER

Teksten under er hovedsakelig bakgrunnsmateriale som kursholder kan sette seg inn i etter behov. Temaet omhandles i powerpoints 12 – 15.

EKTESKAP

Definisjon: Ekteskap er en institusjon som har formål å regulere samliv.

Det finnes ulike former for ekteskapsinngåelser. Vi skal her ta for oss tre ulike:

- Kjærlighetsekteskap
- Arrangert ekteskap
- Tvangsekteskap

I Norge ses ekteskapet på som en forbindelse mellom to mennesker, to individer og ikke som i deres land hvor ekteskapet er en forbindelse mellom to familier. I Norge har vi det som heter et individorientert menneskesyn hvor selvstendighet og egne valg for fremtiden er viktigere enn hva familien mener er best.

I Norge praktiseres kjærlighetsekteskapet som defineres som et individuelt valg mellom to personer som er forelsket og elsker hverandre. Den romantiske kjærligheten mellom kvinne og mann, mann og mann eller kvinne og kvinne står i sentrum. Familiene har lite eller ingenting de skulle sagt. Dette til tross ønsker også norske foreldre at barna deres skal gifte seg med et godt menneske fra en bra familie. Kjærlighetsekteskapet er svært forskjellig fra hvordan mennesker fra andre land praktiserer ekteskapsinngåelse.

I noen kulturer betraktes enkeltpersoner som en del av en større gruppe, en stor familie og slekt som er avhengige av hverandre, det kalles for et kollektivt menneskesyn. Å være en del av en slik storfamilie betyr at avgjørelser blir tatt på vegne av andre, også når det gjelder hvem man skal gifte

seg med. Foreldre og slekt har mye de skulle ha sagt når det kommer til valg av kone eller mann for sine barn. I Norge kaller vi slike ekteskap for arrangerte ekteskap. Det er vanlig at mor og far er med på å finne en passende mann for sin datter eller kone for sin sønn. Ekteskapskontrakten er ikke en kontrakt mellom to individer/mennesker som i Norge, men mellom to familier.

Det er flere grunner til det arrangerte ekteskapet:

- er at ekteskapet blir sett på som en sikkerhet for fremtiden for begge familier. Gjennom et ekteskap dannes en økonomisk allianse/forbindelse som er bra for begge familier og slekt, ekteskapet er også med på å holde familien samlet. Tanken om at de unge skal ta vare på sine foreldre når de blir gamle er viktig.
- man har stor respekt for at de som er eldre og har levd et langt liv, vet hva som er best for sine barn. Det er betryggende for barna at foreldrene er med på å bestemme hvem man skal gift seg med. Barna vet da at dersom noe skulle gå galt, så vil familie og slekt være med å hjelpe og støtte.
- gutter og jenter, menn og kvinner lever ofte adskilt. Skillet mellom kjønnene gjør at det hadde vært vanskelig å finne en partner dersom familien ikke hadde hjulpet til.
- det er viktig for familien at sønner og døtre giftes inn i en gode og respekterte familier.

Det finnes ulike grader av arrangert ekteskap, noen ganger får barna flere valg, andre ganger velger man selv og får valget godkjent.

Tvangsekteskap skiller seg fra arrangert ekteskap i at den som skal giftes bort ikke har noe valg. Hun eller han kan ikke si nei. Det kan være ulike syn på om et ekteskap er inngått med tvang eller ikke. Foreldrene kan si at de ikke har tvunget datteren eller sønnen sin inn i et ekteskap, mens datteren eller sønnen mener at hun/han ble tvunget. Det avgjørende i slike tilfeller er at det er kun den som har blitt utsatt for et arrangert ekteskap, som kan si om hun/han har blitt tvunget eller ikke. Tvangsekteskap skjer ofte i familier hvor forholdet mellom familiemedlemmer bestemmes etter autoritet. For eksempel ved at de eldste bestemmer over de som er yngre.

Et tvangsekteskap kan defineres som et ekteskap som organiseres på en slik måte at minst én av ektefellene:

- ikke har en mulighet til å velge å forbli ugift uten å bli utsatt for straff.
- ikke har mulighet til å velge en annen partner på tvers av familiens ønsker uten å bli utsatt for straff.
- har samtykket til ekteskap etter ulovlig press, trusler eller annen psykisk eller fysisk vold.

I Norge har vi en lov som sier at det å tvinge noen inn i et ekteskap er forbudt. Norge var det første landet i verden som kriminaliserte tvangsekteskap. De som tvinger en sønn eller datter til ekteskap kan få opp til 6 års fengsel.

Det finnes flere lover som skal sikre retten til å inngå ekteskap. Det vil si at vi har regler for hvordan ekteskap skal inngås, hvem som kan gifte seg med hverandre, hva som må til for at et ekteskap skal være godkjent i Norge og hvilke rettigheter man har dersom man tvinges inn i ekteskap.

Barn som blir tatt med til utlandet og utsettes for tvangsekteskap, eller som tvangsgiftes i Norge, kan ta kontakt med den norske utenriksstasjonen/ambassaden i det landet de er i og få hjelp. Hjelpen kan bestå i mekling eller hjelp til å reise hjem til Norge.

Mer informasjon finnes i "Konvensjoner og lover om tvangsekteskap", Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 2010. Kan bestilles fra: Departementenes servicesenter, Post og Distribusjon, E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no, oppgi publikasjonskode Q-1170 B.

MANUS til "Ungdomsliv og familie".

Første økt

Ord for dagen

"Jeg er egentlig glad og fornøyd selv om jeg ikke helt vet hvor veien går, for én ting vet jeg, og det er at jeg går på mine egne ben!"

Slik kan en norsk ungdom snakke når hun eller han er på vei mot framtiden i et fritt, rikt og fredelig land. De har hele sitt liv levd i en nasjon som har hatt stabile regjeringer, og de vet at veien foran dem er trygg. De frykter verken sult og nød, bomber eller granater. Det er ikke alle unge, norske som har den samme selvtilliten, men de fleste vet at hovedveien i det moderne Norge går gjennom skole, utdanning og opplæring til et yrke. Noen synes denne veien er ganske lett, andre norske unge synes den er ganske bratt, og noen faller dessverre utenfor på veien.

For deg som nå er kommet til et norsk mottak venter to bratte veier. Den første dere skal ta fatt på, dreier seg om å få opphold i Norge. Den bakken kan ikke dette kurset hjelpe deg eller dere

til å gå, den må dere gå sammen med norske myndigheter. Den andre bratte veien, det vil si veien til utdannessamfunnet, kan du begynne på med en gang. Første steget er nemlig å bli så god i norsk som mulig.

Mange unge som har flyktet hit, er ti ganger sterkere enn de norske. Men på grunn av tunge tanker fra fortiden, problemer her og nå, og usikkerhet for framtiden, føler du deg kanskje ti ganger svakere. Det er vårt mål med dette kurset at du skal få bruk for din egen styrke, og at du ikke skal miste motet i de bratte bakkene du møter. Dette er vår største utfordring. Noe av det verste som kan hende deg er at du hele tiden føler deg som et offer, for da mister du muskelkraften din på grunn av små humper i veien. Dette skal vi snakke mye mer om på kurset.

Når du nå skal gå på dine egne, sterke ben i det norske ungdomsmiljøet, er det slett ikke farefritt. Det er kjempeviktig at du styrer unna miljøer hvor det er mye vold, alkohol og stoff. Vi skal gi deg så mange gode råd vi kan, men der ute må du gå på egne ben. Men vi har stor tro på at du vet om det dårlige du må passe deg for, og at du finner det gode miljøet som kan gi deg styrke og glede.

PP 2 Barnekonvensjonens artikkel 14 - Tanke-, samvittighets – og religionsfrihet

Grunnen til at vi valgte artikkel 14 er først og fremst fordi det står at du som barn og ungdom har din egen tankefrihet og rett til å velge religion. Du har rett til å følge din egen samvittighet. Det vil si at du er selvstendig person, ikke bare en del av dine foreldre. Det står i artikkel 14 at foreldrene har rett til å veilede deg om disse rettighetene når du er liten, men etter hvert har du din egen frihet for tanke, samvittighet og religion.

PP 3 UNGDOMSLIV

Ungdomstiden er en tid som for mange er preget av økt frihet i overgangen fra barn til voksen. Foreldre og samfunnet rundt har ulike forventinger til dere. Dere vil oppleve mange forandringer, dere vil utforske nye ting, og dere kan bli forvirret nettopp på grunn av at forventningene er så ulike. Alt dette er normalt. Det er ikke alltid like lett å være ungdom, og da spesielt ikke for dere som ikke er født og oppvokst i Norge med norske foreldre.

I dag skal vi snakke om ungdomsliv og foreldre. Vi skal begynne å snakke litt om barneoppdragelse, fordi det er i familien man lærer seg opp til hva som er rett og galt. Dette tar man dette med seg videre i livet, uansett hvor man skal bo. Vi skal snakke om fritid, om viktigheten av å være aktiv.

Vi skal snakke om hvordan det er å vokse opp med "to kulturer", det vil si bakgrunn og tradisjoner fra to ulike land.

Vi skal snakke om forelskelse og ekteskap, og hva som er forskjellene og likhetene mellom Norge og deres hjemland.

Vi skal snakke om vold i hjemmet og hva slags lover vi har her i Norge når det gjelder vold. Deretter skal vi snakke om likestilling, ytrings – og religionsfrihet, og til slutt rusmidler.

PP 4 BARNEOPPDRAGELSE

Over alt i verden er det ulike meninger om hva som er god barneoppdragelse. Barneoppdragelsen blir påvirket av hva de voksne mener er rett og galt, og dette er ulikt fra land til land.

I dag skal vi se nærmere på hvordan barneoppdragelsen er i Norge, og vi skal snakke litt om forskjeller og likheter mellom Norge og deres hjemland.

Barn i Norge i dag er selvstendige, og de har et stort spillerom til å være seg selv. Men det har ikke alltid vært slik. I gamle dager skulle barn først og fremst være lydige og pliktoppfyllende.

Barneoppdragelsen i Norge er ikke perfekt, og det er store diskusjoner om hva som er rett. Uansett ønsker alle foreldre at barna skal være glade, lykkelige og få en god fremtid.

Vi kan si at det finnes to hovedretninger for barneoppdragelse i Norge. Her har jeg satt opp en akse – som går fra det ene ytterpunktet voksenstyrt til det andre ytterpunktet selvstyrt, med medstyrt i midten.

Selvstyrt – er ikke en egen retning innenfor barneoppdragelsen i Norge – men i noen familier er det barna som styrer, noe som hverken er bra for barna eller foreldrene. (avmerking på aksene) – vi i Norge befinner oss ca. her. Men det dette er ikke fast, noen ganger får barn være med å bestemme selv, mens andre ganger kommer foreldrene inn og bestemmer alt.

1. Den voksenstyrte barneoppdragelsen liker egenskaper som lydighet, veloppdragenhet og ansvarsfølelse hos barn. Foreldrene er her meget opptatt av lydighet, og de har mange regler og mye kontroll og grenser for hva barna kan gjøre og ikke gjøre.

Foreldrene er meget autoritære. Det vil si at voksne bestemmer alt, og barna blir ikke spurt om hva de mener. Det er lite eller ingen rom for forhandling mellom voksne og barn.

Foreldre snakker lite med barna, og på den måten vil ikke barn vite hva foreldrene tenker. Det er da vanskelig for barna å vite hva foreldrene ønsker av dem.

2. Den medstyrte oppdragelsen er den mest vanlige i Norge i dag. Her får barnet være med å bestemme på noen områder. Det er barnas beste og barnas behov som står i sentrum. Den medstyrte barneoppdragelsen bygger på å behandle gutter og jenter likt, og å gi ansvar og innflytelse etter barnas alder. Foreldrene har en stor interesse i å utvikle barnas personlighet, og det barna er flinke til.

På noen områder skiller norsk barneoppdragelse seg fra den vi finner i andre land. I Norge ønsker foreldrene å ha stor kontroll over barna når de er små, og så gir de dem større og større ansvar og frihet etter hvert som de blir eldre, og frem til de blir myndige når de er 18 år. I mange andre land er det helt motsatt.

Hvordan er det i ditt hjemland?

Hvilke andre forskjeller ser du mellom norsk barneoppdragelse og den du er vant til?

Hva synes du er bra og hva er ikke bra med norsk barneoppdragelse?

PP 5 SKOLE OG FRITID

Deltakelse i barnehage, skole, SFO og fritidsaktiviteter ses på som veldig viktig i Norge. Alle barn og unge har både rett og plikt til å gå på skolen, og det gjelder også dere.

Diskuter i grupper:

Hva betyr ordet fritid for deg? Hva gjorde du i ditt hjemland når du ikke var på skole eller jobbet? Har dere et likt ord på ditt språk?

I Norge har vi et spesielt forhold til og er veldig opptatt av fritid. Det er til og med forskere som har funnet ut at siden 1970 til 2000 har nordmenn fått 75 minutter mer fritid. Om disse tallene stemmer helt nøyaktig er ikke så viktig. Det som er viktig er at fritid er noe som opptar nordmenn og blir sett på som et gode. Vi har et klart skille mellom skole, jobb og fritid. Vi sier at det er viktig å bruke fritiden til noe fornuftig.

I Norge er det vanlig å delta på det vi kaller for fritidsaktiviteter og det er nesten forventet at alle skal ha en aktivitet som de driver på med. Det kan være alt fra ulike typer ballspill som fotball, håndball, volleyball og basket, eller kor, korps, dans, drama, speider og ulike typer vintersport. Ved å delt på ulike fritidsaktiviteter vil dere komme i kontakt med og bli kjent med andre ungdommer både norske og utenlandske med like interesser. Gjennom å være medlem og deltakende i slike aktiviteter vil dere få tilgang til det vi kaller for de norske sosiale kodene. Sosiale koder er et annet ord for hva som er og ikke er tillat og akseptert i samhandling med andre. De sosiale kodene er ulikt fra land til land, kultur til kultur og religion til religion og de er viktige å få tilgang til. Gjennom fritidsinteresser- og aktiviteter vil dere lære nye ting som kan være viktig for fremtiden, dere vil få ny kunnskap og få tilgang til sunne verdier. De aller fleste fritidsaktivitetene handler om å gjøre noe sammen med andre og da vil dere lære mer om verdier som nordmenn setter høyt som for

eksempel det å kunne samarbeide, vise respekt til andre, vise medfølelse, det at vi er alle like mye verdt.

Selv om det er voksne ansatte som har hovedansvaret både i barnehagen, skolefritidsordningen og i de ulike fritidsorganisasjonene, forventes det at også foreldre skal hjelpe til, både med lekser og som hjelpere til i fritidsorganisasjonene dersom det er behov for det.

PP 6 AKTIVITETSTILBUD I NÆRMILJØET

Til kursholder:

Her kan hvert mottak legge inn hva slags aktivitetstilbud som finnes der hvor mottaket er. Få gjerne inn noen fra ulike fritidsorganisasjoner som kan fortelle om deres tilbud.

Kultur og verdier

Nå skal vi snakke om hvordan det er å være en ungdom som kommer til et nytt land. Vi skal se en liten film, og her skal Salman fra Tsjetsjenia og Shafiq fra Afghanistan si noe om det å ta vare på sin egen kultur.

Spill filmen fra DVD 2 "Ta vare på egen kultur og egne verdier". Tolkene simultanoversetter (tekstene skrevet ut som vedlegg 23)

- Hva synes Salman var vanskelig?
- Hva synes de var de største forskjellene?
- Hvordan syntes Shafiq det var å komme til Norge?
- Hva syntes han det var viktig å gjøre?

PP 7 KULTURELT LAPPETEPPE

Som utenlandske unge som bor i Norge har dere med dere viktige tradisjoner fra hjemlandet deres. Dere og foreldrene deres ønsker å beholde viktige normer og verdier fra hjemlandet, samtidig som dere skal bli en del av det norske samfunnet.

Det er viktig å bli kjent med det norske samfunnet fordi det kan forklare hvorfor nordmenn gjør det de gjør. Både når det gjelder hvordan samfunnet virker, hvilke verdier og normer som er viktige, og ikke minst de norske tradisjonene.

Noen unge opplever at de kommer i konflikt med foreldrene sine fordi de ønsker å leve som norske ungdommer, mens foreldrene vil at de skal gjøre slik som er vanlig i det landet de kommer fra. Dette gjelder spesielt for jenter. Vi sier ofte at unge med utenlandske foreldre lever i to verdener; en hjemme og en i det norske samfunnet. Dette gjør at en kan bli ganske forvirret. Skal jeg være norsk, somalisk, eller kurdisk eller norsksomalier eller norskkurdisk?

Det er flere grunner til at jenter har strengere regler for hvem de kan være sammen med, og hvor de kan oppholde seg. En grunn er at jenter og kvinner i hjemlandet ikke har lov til å omgås menn som de ikke er i slekt med. En annen grunn kan være at jentene har en viktig oppgave i å ivareta familiens ære.

Noen, spesielt jenter, velger å bryte helt med familien sin fordi de synes det blir for vanskelig å godta at jenter og gutter ikke blir behandlet likt i familien. Men vi vet også at mange etter hvert som de blir eldre ønsker å ta vare på de viktige verdiene som de ha fått fra sine foreldre. Ungdom tar med seg og verdsetter viktige verdier fra foreldrene sine, samtidig som de tar opp i seg nye verdiene fra det norske samfunnet. Slik lages et kulturelt lappeteippe som her på bildet.

PP 8 BALANSEKUNSTNERE

Til forskjell fra etnisk norske ungdommer opplever utenlandske unge et dobbelt press når de skal finne sin plass i samfunnet.

Vi har allerede vært inne på at foreldrene og deres landsmenn har andre forventninger til dere enn nordmenn. Men etter hvert som tiden går, og dere blir rikere på erfaringer og vet hva dere vil, blir dere flinke balansekunstnere.

Med balansekunstnere menes det:

(BILDE 1)- På den ene siden har du din egen og foreldrene dine sin kultur og tradisjoner fra hjemlandet som dere ønsker å ta vare på.

(BILDE 2) og på den andre siden har dere den norske kulturen og tradisjonene som også vil spille en stor rolle med hensyn til hvem dere er.

(BILDE3/4) dere vil etter hvert klare å bli dyktige balansekunstnere mellom de to ulike kulturene og tradisjonene.

Forskning viser at innvandrerungdom i ulike situasjoner vil vektlegge den ene eller den andre kulturen. Innvandrerungdom får på denne måten flere ben å stå på, og dere vil lage deres egen identitet, med trekk og verdier fra både foreldrenes og den norske kulturen.

Samtidig vet vi at foreldrene deres er redde for at dere skal glemme hvor dere kommer fra, og at viktige kulturelle verdier skal forsvinne. Det er viktig at dere har forståelse for deres foreldres frykt for det som for dem er fremmed. Det er helt naturlig. Forskning viser at utenlandske foreldre ikke ønsker at barna deres skal delta på aktiviteter etter skoletid nettopp fordi de frykter at de skal bli fornorsket. Dette gjelder spesielt for jenter. Det er vesentlig at dere setter dere ned og snakker med foreldrene deres om dette. Fortell om hvordan det er på skolen, og om hvem dere er sammen med på fritiden. Inviter gjerne foreldrene deres med for å se hvordan det er for eksempel på fotball, dansetrening eller andre fritidsaktiviteter dere driver med. Da kan det være lettere for dem å forstå, godta og gi dere tillatelse til å delta i det norske samfunnet. Dere må hjelpe foreldrene deres til å se at det ikke er så farlig.

Fornorskning bør ikke hovedsaklig ses på som negativt. Når man er en del av et samfunn blir man automatisk påvirket om man vil det eller ei. Og det at innvandrer ungdom blir fornorsket, kan være positivt i den forstand at de blir integrerte i det norske samfunnet.

Dere lærer de norske væremåtene, og jo flinkere dere er til å finne veien gjennom det norske samfunnet, desto tryggere og mer vellykkede vil dere bli på skolen, universitet og på jobb. Her kommer noen råd som kan lette denne tiden litt for dere.

1. Ha en åpen dialog med foreldrene deres om hva som foregår i livet deres.
2. Diskutere hva som er bra og dårlig med begge kulturer.
3. Det er viktig at foreldrene deres setter seg inn i det norske samfunnet. På den måten kan de lettere holde følge med dere, og ha en større forståelse for det dere går igjennom som unge som vokser opp i Norge.

PP 9 DISKUSJONSOPPGAVE

Bruk gjerne metoden "Ideer på lapp"
(se vedlegg 9)

1. Hvordan er barneoppdragelsen i ditt hjemland?
2. Hvilke fordeler synes du det er å ha en fot i to kulturer/verdener?
3. Hva er de største utfordringene med å være det vi her kaller for balansekunstnere?
4. Sett opp 5 gode ting med din kultur og 5 gode ting med den norske kulturen

PP 10 HVORDAN KOMME I KONTAKT MED NORSKE UNGDOMMER

Ungdomskultur

Den norske ungdomskulturen er et stort tema som det er vanskelig å veilede dere om. Det skal vi komme tilbake til. Møte med den norske ungdomskulturen handler om hvordan en som kommer til en ukjent kultur skal orientere seg. Det første og viktigste er hvordan en fremmed ungdom kan kommunisere med de nye ungdommene. Det første og største hinderet er språket, og så er det mye som kommer etter hvert. Det betyr at i den første tiden må de unge som er kommet hit som flykninger prøve å tolke den norske ungdomskulturen ut fra det de ser. Hva er det dere ser? Dere ser hvordan de unge oppfører seg. Det

kaller vi ungdommens væremåte. Hvordan de er mot hverandre. Hvordan gutter og jenter oppfører seg i mange situasjoner og gruppe, inkludert hvordan de er kjærester. Hvis du deltar i idrett kan du observere og lære mye der, men du ser dem også som små gjenger på kjøpesenteret. Mest kan du lære den første tiden på skolen der du er sammen med jevnaldrende. I alle fall må du se på væremåte, hvordan de forholder seg til hverandre, hvordan de ser ut og hvordan de tar seg ut. Det vil si hvordan de kler seg, og hvordan de reagerer i forskjellige situasjoner, for eksempel konflikter. Musikk og nettet er også to måter å få innblikk i ungdomskulturen uten at man trenger all verden av språk.

De ungdommene dere møter lever i en norsk familie. Det innebærer at så lange dere ikke er invitert inn i en norsk familie og kan se selv, så må dere tenke dere hvordan det er og spørre noen om det du vil vite.

Vi sa til å begynne med at det var vanskelig å formidle og forklare ungdomskulturen for dere som har kommet utenfra og inn. Grunnen til at det er spesielt vanskelig for oss å formidle ungdomskulturen til dere, skyldes det faktum at vi voksne dere møter, ikke lengre selv er ungdommer. Faktisk ville vi få det ganske vanskelig dersom noen klarte å kle og sminke oss så vi kunne gå for 17-åringer og deretter sendt oss ut i ungdomsmiljøet: Vær så god vær ung! Selv om vi kan språket, kunne vi ha følt oss ganske utenfor. Først måtte vi lære oss det nye ungdomsspråket, hva det egentlig betydde det de sa, og ikke minst hvordan vi skulle tolke måten de sa det på. For oss som har levd en stund er faktisk ungdomsspråket et fremmedspråk.

Det er to ting som blir helt sentralt. Det første er å finne ut av hva som er viktigst å finne ut av, og for å klare det må dere forsøke å finne noen dere kan spørre. Det kan være noen fra deres eget land som har vært her lengre enn dere, videre noen av de ansatte på skolen og mottaket. Den andre kilden som kan bli veldig god i mottaket, er de blant de ansatte som selv har ungdommer ute i ungdomskulturen. De har en utsikt og en innsikt som vi andre ikke har.

Vi kan si at du har to viktige oppgaver i forhold til den norske ungdomskulturen. Det ene er å klare tilkoblingen. Det vil si å bli kjent med noen, få venner, forstå mer og mer slik at du kan passe inn i

de forskjellige gruppene og føle at du mestrer flere og flere situasjoner i møtet.

Det andre vil vi kalle beskyttelsen. Det vil si at du får veiledere som kan gi deg kunnskap om hvor du ikke bør være, hvem du ikke bør være sammen med, hvilke miljøer som er helt feil. Noen ganger kaller vi slike feile miljøer for undergangsmiljøer. Med det mener vi grupper av unge som har begynt å skulke skolen regelmessig, eller som rett og slett har sluttet på skolen og som samtidig er på vei inn i stoff og rusmiljøer. Disse unge har etter hvert en egen krets av venner hvor det å bryte regler og kriminell atferd er en del av dagliglivet. Kanskje kan det hjelpe deg at du henger opp disse to ordene, TILKOBLING, hvordan kan jeg få til det – det må jo skje gradvis. Og det andre ordet er BESKYTTELSE. Hvordan kan jeg lære å passe meg slik at jeg ikke kommer i et dårlig miljø.

Uansett hvem man skal bli kjent med så finnes det noen hovedregler og tips til hvordan komme kontakt med nye mennesker, i dette tilfellet med norske ungdommer:

1. Bland deg med nordmenn, og unngå bare å være sammen med dine landsmenn på skolen og på fritiden.
2. Oppsøk fritidsaktiviteter. Der kan du få venner, og der lærer du mer norsk.
3. Vær interessert, åpen og lytt til hva de andre har å si.
4. Inviter venner og klassekamerater på besøk til mottaket.

Til Kursholder:

Her kan du bruke filmsnuttene om det å få norske venner: Filmklipp 3

Nå skal dere få høre hva Fitore fra Kosovo, Salman fra Tsjetsjenia og Shafiq fra Afghanistan sier om de å få norske venner.

Fikk dere noen nye idéer her?

PP 11 FORELSKET

Ungdomstiden er en fase i livet hvor det skjer mange endringer. Kroppen forandrer seg, ditt

forhold til dine foreldre og familie endrer seg, du får gjerne mer ansvar, venner blir viktigere, og du kan forelske deg.

Når en er forelsket så kribler det i kroppen, og en kan lett bli ukonsentrert fordi en nesten ikke klarer tenke på noe annet enn den en er forelsket i. Det er både spennende og gøy å være forelsket.

I ulike land er det ulike regler for hvordan man kan vise forelskelse, og hva som er lov og ikke lov når det kommer til det å være kjærester.

Man kan være forelskelsket i en av motsatt kjønn, eller man kan også forelske seg i en av samme kjønn.

I Norge har jenter lov å være kjærester med jenter og gutter med gutter. Dette kalles for homofili. Vi skal snakke mer om dette temaet senere i kurset.

I Norge kan man være kjærester uten å måtte skjule det for familien og resten av samfunnet, og Norge er et land hvor forholdet mellom kjønnene er forholdsvis avslappet, sammenlignet med land som mange asylsøkere kommer fra.

Mennesker som kommer fra andre land har andre regler hvor man ikke har lov til å være kjærester og sammen før man er gift.

Spørsmål til diskusjon:
Hvordan er dette i ditt hjemland?

Til kursholder:
Her kan du vise filmsnutt 4 om det å få kjærester (DVD 2). Tolkene simultanoversetter.

Filmsnutt om å få kjærester

Nå skal dere høre hva Salman, Fitore og Bahez sier om det å få kjærester.

Diskusjonsoppgaver:

- i. Hva kan være vanskelig med det å få seg kjæreste i Norge?
- ii. Hva tenker dere om det å ha norsk eller utenlandsk kjæreste?
- iii. Hvordan vil du gå frem hvis du vil finne deg en kjæreste?
- iv. Hvordan vil du gå frem overfor dine foreldre hvis eller når du får deg en kjæreste?

Andre økt

Film "Ungdomsliv, rettigheter og plikter for barn og unge i Norge" (UDI)

Her anbefaler vi at kursholder viser ett og ett filmkapittel, og tar diskusjonsoppgavene etter hver filmsnutt.

Spørsmål og diskusjonsoppgaver til filmen:

1. Hvorfor må far bestemme over meg?
 - Hva tenker dere om at far til Shervin bestemmer over ham?
 - Har far til Shervin lov til å slå?
 - Hvorfor tror dere far til Shervin er sint og hissig?

2. Retten til å velge ektefelle

- Kan foreldrene til Shervin bestemme hvem han skal gifte seg med?
- Hva er Shervins rettigheter her?
- Hvor kan han få hjelp?
- Hva synes dere er rettferdig? – skal man kunne velge ektefelle selv?

3. Storebror får lov til alt

- Hvorfor kan ikke Esther være sammen med venninnene sine?
- Hva betyr likestilling?
- Er det forskjell på hva jenter og gutter kan gjøre i din familie?

4. Rettigheter og plikter

- Hvilke rettigheter har en ungdom?
- Hvilke rettigheter har en asylsøker ungdom i følge filmen?
- Hva betyr taushetsplikt?
- Hva synes dere det er viktig å få være med å bestemme?

PP 12 EKTESKAP

Det finnes ulike former for ekteskapsinngåelser. Vi skal her ta for oss tre ulike typer av ekteskap:

Kjærlighetsekteskap

Arrangert ekteskap

Tvangsekteskap

I Norge praktiseres kjærlighetsekteskapet. Den romantiske kjærligheten mellom kvinne og mann, mann og mann eller kvinne og kvinne står i sentrum. Den enkelte bestemmer selv hvem han eller hun skal gifte seg med.

I store deler av verden har foreldre og slekt stor påvirkning når det kommer til valg av ektefelle for sine barn. I Norge kaller vi slike ekteskap for arrangerte ekteskap. Det er vanlig at mor og far, og i noen tilfeller andre i slekten, er med på å finne en passende mann for sin datter eller kone for sin

sønn. Ekteskapskontrakten er ikke en kontrakt mellom to individer/mennesker som i Norge, men mellom to familier.

Tvangsekteskap skiller seg fra arrangert ekteskap i at den som skal giftes bort ikke har noe valg. Hun eller han kan ikke si nei. Det som er viktig å vite her, er at det er kun den som er blitt utsatt for tvang som kan si om hun/han er blitt tvunget eller ikke. Tvangsekteskap skjer ofte i familier hvor forholdet mellom familiemedlemmer bestemmes etter autoritet. For eksempel hvor det er de eldste som bestemmer over de som er yngre. Tvangsekteskap er forbudt i Norge og har en fengselstraff på 6 år for dem som utfører tvangen.

TVANGSEKTESKAP

Her kan kursholder vise filmen fra BUFdir og UDI om tvangsekteskap. Vi anbefaler kortversjonen (10 minutter). Oppgaver følger med filmen.

PP 13 DISKUSJONSOPPGAVE

Abdullah har en søster Someyah. Hun er 17,5 år. Familien har lenge snakket om at hun er i gifteklar alder. En dag kommer en afghansk mann og dame på besøk til Someyahs foreldre. Someyah forstår at besøket handler om ekteskap, hennes eget.

Someyah har en drøm om å fullføre utdannelsen sin før hun skal gifte seg. Hun ønsker også å velge sin ektemann selv. Men hun vet hvor viktig dette ekteskapet er for hennes familie, hun vil ikke skuffe dem. Og etter mye tenking sier hun ja selv om hun egentlig ikke vil.

To uker etter besøket er det bryllupsfest og Someyah blir giftet bort.

1. Blir Someyah tvangsgiftet? Er dette et lovlig ekteskap etter norsk lov?
2. Hvor kunne hun fått hjelp?

PP 14 KONTAKTPERSONER

Barn som blir tatt med til utlandet og utsettes for tvangsekteskap, eller utsettes for tvangsekteskap i Norge, kan ta kontakt med den norske utenriksstasjonen/ambassaden i det landet de er i og få hjelp. Hjelpen kan bestå i mekling eller hjelp til å reise hjem til Norge.

Dersom du eller noen du kjenner blir utsatt for tvangsekteskap kan dere ta kontakt og få hjelp av disse:

Kompetanseteamet mot tvangsekteskap
E-post: kompetanseteamet@imdi.no
Tlf: 47 80 90 50

Røde Kors informasjonstelefon om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse
E-post: info.tvangsekteskap@redcross.no
Tlf: 815 55 201

Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF)
E-post: seif@seif.no
Tlf: 22 03 48 30

PP 15 VOLD I HJEMMET

I Norge er det ikke lov å utøve vold i familien. Det er like streng straff for å slå og skade et familiemedlem, som det er for å slå ned noen på gata. Vold i familien er rett og slett forbudt. Dersom det dreier seg om grov vold som fører til brudd eller andre alvorlige skader som krever lege- eller sykehusbehandling, er straffen opp til 6 års fengsel.

Det er selvsagt forbudt å slå barn, og det er nå over 70 år siden det ble forbudt å slå barn på skolen i Norge. Tidligere hadde lærerne hatt lov til å slå barn med hånd og med linjaler over fingrene og slike ting. I 1936 ble dette forbudt ved lov, noe både foreldre og lærere var enige om var bra.

I 1987 ble det også helt forbudt for foreldre å slå barna sine i Norge. Loven er siden da blitt strengere og strengere, og nylig (2010) ble to norske foreldre i Bergen, som i flere år hadde gitt barna regelmessig juling med tresleiv, dømt for det. Mannen ble dømt til 75 dager i fengsel, kvinnen til 60 dager i fengsel. Dersom de ikke slutter med det nå, kan Barnevernet plassere barna i et annet hjem. Det heter fosterhjem.

Det er mange som ikke forstår hvorfor det er forbudt å slå barn og unge, dersom man ikke slår særlig hardt. Begrunnelsene finnes blant annet i forskning som viser at mange barn som har blitt slått får det vanskeligere seinere i livet. Mange blant disse barna blir triste som voksne, og flere blir selv voldelige og slår sine egne barn. Det har også vist seg at barn som er redde for å bli

slått, kan få problemer med å konsentrere seg på skolen og slik få ødelagt sjansene til å få en god utdanning.

PP 16 KVINNERETTSFORKJEMPERE I NORGE

Til kursholderne:
Dere må vurdere om hvor mye dere vil ta med av dette ut fra barnas alder og modenhet.

I Norge var det to kvinner som begynte kampen for likestilling mellom kjønnene. De het Ida Cecilie Thoresen og Gina Krog, og ble født for ca 150 år siden. Ida Cecilie Thoresen var den første kvinne som krevde rett til å ta eksamen på Universitetet i 1882 (i 2011 er dette 129 år siden!). Hun var den første kvinnen i Norge som krevde de samme rettighetene som menn, og hun vant frem! Gina Krogh på sin side, kjempet for norske kvinners rettigheter helt til sin død i 1916. Hennes kamp endte med at norske kvinner fikk stemmerett på lik linje med menn i 1913. Norge ble da det tredje landet i verden som innførte stemmerett for kvinner. Det var bare på New Zealand (1893) og i Finland (1906) at kvinner hadde fått stemmerett før Norge. Slik begynte altså kampen for kvinners rettigheter for snart 130 år siden.

PP 17 LIKESTILLING

Norge fikk likestillingslov i 1978. Likestillingsloven skal sikre likhet mellom kjønnene, og bedre kvinners stilling i samfunnet. Kvinner og menn skal gis like muligheter til utdanning og arbeid. I dag har vi et krav om likestilling mellom kjønnene på alle områder som angår livet – i hjemmet, på skolen, i jobben og på fritiden.

PP 18 LIKESTILLING

Hjem og husarbeid: Tidligere utførte kvinnene mesteparten av arbeidet i hjemmet. I dag er det fremdeles slik at jentene hjelper mer til hjemme, men forskjellene er ikke så store som for 10- 20 år siden. Dette varierer mye fra familie til familie i Norge.

Skole og utdanning: Jenter er i stort flertall innen helse- og sosialfag, musikk, dans og drama og formgivingsfag. Det er nesten bare gutter på byggfag, elektrofag og mekaniske fag. Det viser seg også at flere jenter tar høyere utdanning enn gutter, og jentene er i dag i flertall på

universitetene. Et økende antall kvinner blir jurister, leger og samfunnsvitere med høyere utdanning.

Kropp og seksualitet: Ungdomstiden preges av at kroppen forandres og fokuset på kroppen blir sterkere. Gutter og jenter begynner og utforske det andre, eller samme kjønn. Både jenter og gutter har fått økende bevissthet om sin seksualitet. Dette kan komme av at jenter og gutter er mer selvstendig og selvbevisste enn tidligere.

Jobb: Fortsatt er det slik i Norge ser vi at gutter stort sett velger typiske mannsjobber (som for eksempel håndverker, bonde, leder) og jenter typiske kvinnejobber (som for eksempel butikk, service, kontorjobber og omsorgsyrker).

Økonomi: Som et resultat av at kvinner og menn er blitt mer likestilte i arbeidslivet har kvinner mer og mer nærmet seg menn når det kommer til lønn. Det og også ført til at kvinner er blitt mer økonomisk selvstendige, og slik ikke nødvendigvis trenger en mann ved sin side. Det er store diskusjoner i Norge om at kvinner og menn bør få lik lønn for likt arbeid, der er vi ikke enda dessverre. Flere mener dette er brudd på likestillingsloven.

Alt i alt: Gutter og jenters roller og atferd nærmer seg hverandre, mens på samme tid bevares noen tradisjonelle roller.

For mer info, se: Likestilling og diskrimineringsombudet: <http://www.ido.no/no/>

PP 19 DISKUSJONSOPPGAVE

Abdullah har en eldre søster Someyah. På fritiden er Abdullah mye sammen med vennene sine, både gutter og jenter. Han driver med fotball og går på disco. Someyah er som oftest hjemme og hjelper til med matlaging og husvask. Hun får nesten aldri lov til å gå på kafé med venninnene sine. Someyah synes dette er urettferdig.

1. Hva tenker dere om dette?
2. Hvordan tror dere det er i norske familier?
3. Hvorfor tror dere Abdullah har det friere enn Someyah?

PP 20 YTRINGSFRIHET

Ytringsfrihet er en rettighet som betyr at alle har friheten til å ha egne meninger, til å motta og gi informasjon uten innblanding fra myndighetene eller andre personer.

Ytringsfrihet regnes som en viktig del av et rettssamfunn, men den begrenses likevel noe. Det er noen ting man ikke har lov til å si, og det gjelder spesielt krenkelser. Å krenke noen betyr at man fornærmer en annen person eller gruppe med å si noe stygt. I Norge er rasistiske uttalelser og ærekrenkelser (fornærmelser) straffbart.

I menneskerettighetene

Artikkel 18 - Enhver har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Denne rett omfatter frihet til å skifte religion eller tro, og frihet til enten alene eller sammen med andre, og offentlig eller privat, å gi uttrykk for sin religion eller tro gjennom undervisning, utøvelse, tilbedelse og ritualer.

Artikkel 19 - Enhver har rett til menings- og ytringsfrihet. Denne rett omfatter frihet til å hevde meninger uten innblanding og til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer gjennom ethvert meddelelsesmiddel og uten hensyn til landegrenser.

Artikkel 20 - Enhver har rett til fritt å delta i fredelige møter og organisasjoner. Ingen må tvinges til å tilhøre en organisasjon

I Barnekonvensjonen:

Artikkel 12. Å si sin mening og blir hørt. Barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt.

Artikkel 13. Få og gi informasjon. Barnet har rett til ytringsfrihet, til å søke, motta og spre informasjon og ideer av alle slag og på alle måter.

PP 21 RELIGIONSFRIHET

I Norge er religionsfrihet fastsatt i grunnloven. Religions- og trosfrihet betyr at alle mennesker har rett til å tro på hva eller hvem de vil, og tilbe hvem eller hva de vil. I Norge blir religionsfrihet sett på som en grunnleggende menneskerettighet.

Religionsfrihet betyr også at du kan velge ikke å ha noen religion eller tro, og stå utenfor kirke eller trossamfunn. Dette er rettigheter du har, ikke bare i forhold til den norske stat, men også i forhold til dine foreldre eller verge.

PP 22 DISKUSJONSOPPGAVE

- Hva synes dere om at vi i Norge har likestilling, ytrings- og religionsfrihet?
- Hvordan er det i ditt hjemland?
 1. Er synet på hva gutter og jenter kan eller ikke kan gjøre likt?
 2. Har folk lov til si det de vil?
 3. Kan alle velge å tro på den guden de vil?

PP 23 SOSIALE ARENAER

Før vi kommer inn på temaet om rusmidler, vil jeg fremheve en viktig ulikhet mellom nordmenn og innvandrere, spesielt innvandrere fra ikke vestlige land.

Ser vi nærmere på hvor vi oppholder oss og lever ut våre sosiale liv, kommer vi frem til to hovedoppdelinger:

(BILDE 1) Det private rom: hjemme + private sammenkomster utenfor hjemmet

(BILDE 2) Det offentlige rom: sentrum og ute

Der er stor forskjell på hvordan nordmenn og mange utlendinger, særlig gutter og menn, bruker det offentlige rom.

For mange innvandrere og flyktninger kan byrommet og sentrum på et tettsted, være en sosial møteplass og oppholdssted på både dag – og kveldstid.

Blant nordmenn derimot er det hovedsaklig mennesker som har havnet litt på kanten av samfunnet som bruker sentrum, og da spesielt buss- og tog stasjonsområder samt offentlige parker som oppholdssted.

Når jeg sier på kanten av samfunnet tenker jeg på

alkoholikere, narkomane, sosialklienter og ungdom med atferdsproblemer mm.

Det er med andre ord ikke den ”vanlige” nordmann som oppholder seg over lenger tid på offentlige steder ute på gata. Nordmenn flest har sitt sosiale liv enten i hjemmet, i ulike organisasjoner på fritida, på kafé, kino med mer.

Men det finnes alltid unntak fra regler, så også i dette tilfellet. Om sommeren når det er fint vær, vil også nordmenn oftere være ute på offentlige steder både i parker og i sentrum generelt. Grunnen til at vi forteller dere dette er at mange utenlandske har dannet seg bilder/stereotypier og om/av nordmenn som nødvendigvis ikke stemmer med virkeligheten.

En stereotypi går på at alle nordmenn drikker, røyker hasj og bruker narkotika, og at det er akseptert i det norske samfunnet at mennesker bruker rus til daglig. Slik er det ikke!

En annen stereotypi er at alle norske jenter er lette på tråden og hopper til sengs med alle. Dette stemmer heller ikke med virkeligheten.

PP 24 UNGDOM OG ULOVLIGE RUSMIDLER

Ungdomstiden er preget av en tid hvor unge prøver ut nye ting. Det er ikke lenger familien som er viktigst. Nå er det venner på ens egen alder. Noen får seg nye venner, andre ønsker å prøve ut nye fritidsaktiviteter og andre igjen prøver rusmidler som hasj og marihuana.

Det er ikke bare ulovlig å røyke for eksempel hasj og marihuana, det er også farlig. Dette kan forskere bekrefte. Både hasj, marihuana og andre narkotiske stoffer fører til avhengighet og stoffet kan påvirke den mentale helsen. Vi vet at unge som bruker narkotika sliter med selvfølelsen, har mer problemer på skolen/med foreldre og har mer psykiske problemer enn unge som ikke bruker narkotika. Det stemmer altså ikke at dersom du sliter med vonde og vanskelige tanker vil det hjelpe å røyke hasj slik som mange unge får høre. Å røyke hasj og bruke annen rus gjør bare ting enda vanskeligere.

Vi at de som driver med rus ofte kommer inn dårlige og noen ganger kriminelle miljøer. Først kan det virke kult. Til å begynne med er

narkotikaen gratis, og de som gir deg narkotikaen er kule og snille. Men det er viktig for dere å vite at en dag vil de ha betalt og da er de ikke lenger kule og snille. Da kan de bli farlige og true både deg og dine nære for å få pengene sine. Har du først blitt en del av et slikt miljø kan det være veldig vanskelig å komme seg ut. I rusmiljøer foregår det også annen kriminalitet som stjeling, salg av narkotika og vold av ulik slag.

Det å ruse seg kan få alvorlige konsekvenser dersom du blir tatt av politiet. Du vil bli tatt med til politiet, må avlevere urinprøve, få bot, kanskje bli satt i fengsel og du vil få et rulleblad hos politiet. Å få noe på rullebladet betyr at du får registrert ditt navn hos politiet, og det vil stå at du har gjort noe kriminelt. Å ha noen på rullebladet er ikke bra for din framtid. Det kan føre til at du kanskje ikke får bli i Norge, og får du bli kan du få problemer med å ta en utdanning eller å få jobb eller lån i banken.

Dersom en ungdom begynner å ruse seg risikerer han eller hun både sin psykiske og fysiske helse, de risikerer å havne i kriminelle miljøer og de kan få problemer med politiet. Hvis de får problemer med politiet kan de risikere å bli sendt ut av landet. Rusmisbruk kan også føre til vanskeligheter på skolen fordi rusen gjør noe med konsentrasjonen, og en kan få problemer med foreldre og god venner som kanskje vil snu dem ryggen fordi de mener det er galt å ruse seg.

For videre lesing: Willy Pedersen, Bergljot Baklien, Hilde Pape

PP 25 RUSMIDLER

Fem ting det er viktig å vite om rus

1. 18 års aldersgrense for å kjøpe tobakk og alkohol.
2. All bruk og salg av narkotika er forbudt og kan straffes med fengsel.
3. All bruk av rusmidler er skadelig for kroppen i lengden. Mange dør som følge av bruk av tobakk, alkohol og narkotika.
4. Å bruke rusmidler som alkohol og narkotiske stoffer gjør at du kan miste kontroll over deg selv, og på den måten er det lettere å gjøre dumme ting som en angre på i ettertid.
5. Alle har lov til å si NEI. Ta kontakt med mottaksansatte eller læreren din om du eller en venn trenger hjelp.

Det finnes mange typer av narkotiske stoffer på markedet. De vanligste er hasj, amfetamin kokain, ecstasy, GHB og Rohypnol. Det mange asylsøkere som kommer til Norge ikke vet er at også khat blir regnet som et narkotisk stoff og det er lik ulovlig og forbudt på lik linje med andre narkotiske stoff.

Det er viktig at alle dere som sitter her vet at det er ingen som sier at for å bli godtatt i et miljø så må man røyke, drikke eller bruke narkotika. De mennesker i Norge som har et overdrevent bruk av

rusmidler blir sett ned på. Det er ikke kult. I Norge arbeider flere fagpersoner i kommunen og i politiet med å få redusert bruk av alkohol og narkotika i ungdomsmiljø, fordi man vet at det er skadelig for kroppen/helsen. Bruk av alkohol og narkotika kan også skade muligheten for en god fremtid både med hensyn til utdanning, jobb og familie.

Det er kulere å få sunne hobbyer som fotball, dans, drama, kor, rockeband, speider og mye mer. Her møter man mennesker som har gode verdier, og som har større sjanse til å lykkes med å få et godt liv.

Dersom dere ønsker å lage et større opplegg rundt tema "Ungdom og rus" finnes godt undervisningsmaterieell på disse nettsidene:

www.ungeogrus.no
www.forebygging.no

PP 26 DISKUSJONSOPPGAVE

- Hvordan er det i ditt hjemland?
 1. Hvor gammel må man være for å kjøpe røyk og alkohol, og er det akseptert?
 2. Snakker dere med foreldrene deres om rusmidler?
- Har dere noen forslag til hva dere kan si og gjøre dersom du eller noen dere kjenner blir presset til å røyke, drikke alkohol eller ta narkotika?

Til kursholder:
Her kan dere gjennomføre et rollespill om "Ungdom og rus" etter anvisning i veiledningsheftet om drama i vedlegg 9.

PP 27 INTERNETT SIDER TIL HJELP OG SVAR PÅ SPØRSMÅL

Her er linker til internettsider hvor du kan få svar på spørsmål og hjelp:

- www.klaraklok.no, Spørresiden "Klara Klok" har ungdom og unge voksne i aldersgruppen 10 - 30 som hovedmålgruppe. Hensikten med tjenesten er å gi god informasjon og veiledning om temaene helse, forhold og familie, rusmidler

og seksualitet uavhengig av kjønn, alder, bosted, etnisk tilhørighet og funksjonsnivå.

- www.ung.no, Spørre og faktaside for unge.
- www.800trygg.no, Info om hvordan forholde seg og takle alkoholproblemer i familien for barn og voksne
- www.rustelefonen.no, RUStelefonen er en landsdekkende opplysningstjeneste om rus og hjelpetiltak. Profesjonelle veiledere svarer på spørsmål relatert til både alkohol- og narkotikaproblematikk. Både rusbrukere selv, pårørende og profesjonelle er velkomne til å ta kontakt, og vi garanterer full anonymitet.
- www.avogtil.no AV-OG-TIL er en kampanjeorganisasjon som arbeider for alkoholfrie soner. Gjennom aktiviteter og kampanjer bidrar vi til å sette fokus på situasjoner der alkohol kan føre til skade eller skape utrygghet.

Tema "Ungdomsliv og familie" foreslås avsluttet med å vise filmen "Import – Eksport".

Dette er en humoristisk film om et alvorlig tema. Vi anbefaler å se filmen i sin helhet før samtale og eventuelle diskusjonsoppgaver. Det er viktig å balansere diskusjonen for å bevare den gode stemningen som filmen bringer.

Eventuelle diskusjonsoppgaver etter filmen:

Til Kursholder:
I denne diskusjonen må det vektlegges at alle har rett til å velge den ekteskapsformen som man ønsker selv, og at tvang er forbudt i henhold til Norsk lov.

1. Hva synes dere om Jan sin metode for å bli kjent og akseptert med Jasmin sin familie?
2. Hva tenker dere om å gifte seg med noen bare for at denne personen skal få oppholdstillatelse i Norge, slik søstera til Jasmin gjorde? Var dette er tvangsekteskap?
3. Ville deres foreldre godta at dere ble kjæreste med en norsk gutt eller jente? Hvorfor eller hvorfor ikke?

FAKTA ARK OM RUSMIDLER TIL ARBEIDSBOKEN

7 ting det er viktig å vite om alkohol:

1. Alkohol er det vanligste rusmiddelet i Europa og i Norge
2. 10% av alle nordmenn drikker ikke alkohol i det hele tatt.
3. Man må være 18 år for å kjøpe og drikke alkohol
4. I Norge er det ikke lov til å kjøre bil når en har drukket alkohol. Straff: miste førerkortet, får bot og kan få fengsel.
5. Alkohol er avhengighets skapende
6. Alkohol misbruk og alkoholisme ses på som uakseptabelt og skambelagt.
7. Alkohol kan føre til store skader på kroppen: nyre, lever, mage med mer.

5 ting det er viktig å vite om narkotika

1. All bruk, kjøp og salg av narkotika er forbudt. Kan føre til fengselsstraff
2. 80% av all norsk ungdom har aldri prøvd narkotika
3. Narkotika er vanskelig å slutte med fordi ikke bare kroppen trenger det men det gir en god rus så narkomanen vil ikke slutte.
4. Skader kroppen
5. Man kan dø på grunn av overdose

6 ting det er viktig å vite om tobakk:

1. Det er 18 års aldersgrense for å kjøpe tobakk i Norge
2. I 2004 ble det forbudt å røyke på alle serveringssteder i Norge. Det er heller ikke lov å røyke inne i offentlige bygninger, som for eksempel skole, sykehus, ulike kontorer, restauranter, kafèer, barer mm. Mange skoler har totalforbud av røyking på skolens ute områder
3. Nikotin er et meget giftig og avhengighets skapende stoff som finnes i tobakk.
4. Nikotin er minst like avhengighets skapende som heroin og kokain
5. Omtrent halvparten av dem som røyker dagligi mange år, dør av sykdommer som skyldes tobakken
6. Røyk er dyrt og man lukter vondt

Modul 5 – Ungdomsliv og familie

PowerPoint 0

Modul 5 Ungdomstid og familie

Barnekonvensjonens artikkel 14

Tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Barnet har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Staten skal respektere foreldrenes retter og plikter til å opplyse barnet om sine rettigheter i slike spørsmål.

PowerPoint 1

Ungdomslivet

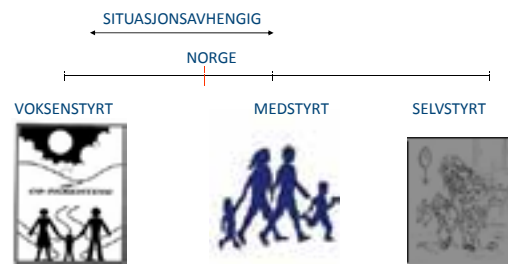
- ØKT FRIHET, OVERGANG, FORVENTNINGER, FORANDRING, UTFORSKNING, FORVIRRING

PowerPoint 2

Barneoppdragelse

Voksenstyrt, medstyrt, selvstyrt

PowerPoint 3

Skole og fritid

PowerPoint 4

Aktiviteter i nærmiljøet

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

PowerPoint 5

Kulturelt lappeteppe

PowerPoint 6

Balansekunstnere

PowerPoint 7

Diskusjonsoppgave

- Hvordan er barneoppdragelsen i ditt hjemland?
- Hvilke fordeler synes du det er å ha en fot i to kulturer?
- Hva er de største utfordringene med å være det vi her kaller for balansekunstnere?
- Sett opp 5 gode ting med din kultur og 5 gode ting med den norske kulturen

PowerPoint 8

Hvordan komme i kontakt med norske ungdommer?

PowerPoint 9

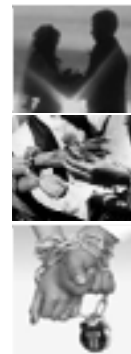
Forelsket?

PowerPoint 10

Ekteskap

- Kjærlighetsekteskap
- Arrangert ekteskap
- Tvangsekteskap

PowerPoint 11

Diskusjonsoppgave

- Abdullah har en søster Someyah. Hun er 17,5 år. Familien har lenge snakket om at hun er i gifteklar alder. En dag kommer en afghansk mann og dame på besøk til Someyahs foreldre. Someyah forstår at besøket handler om ekteskap, hennes eget.
- Someyah har en drøm om å fullføre utdannelsen sin før hun skal gifte seg. Hun ønsker også å velge sin ektemann selv. Men hun vet hvor viktig dette ekteskapet er for hennes familie, hun vil ikke skuffe dem. Og etter mye tenking sier hun ja selv om hun egentlig ikke vil.
- To uker etter besøket er det bryllupsfest og Someyah blir giftet bort.
- Blir Someyah tvangsgiftet? Er dette et lovlig ekteskap etter norsk lov?
- Hvor kan man få hjelp?

PowerPoint 12

Hvem kan hjelpe?

Ansatte på mottaket, helsesøster, rådgiver eller sosiallærer på skolen barnevernet i kommunen

Barnevernvakten, tlf: 116 111

Skeiv Verden

E-post: info@skeivverden.no, nettside: www.skeivverden.no

Røde Kors informasjonstelefon om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

E-post: info.tvangsekteskap@redcross.no Tlf: 815 55 201

Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF)

E-pos: seif@seif.no Tlf: 22 03 48 30

PowerPoint 13

Vold i hjemmet

PowerPoint 14

Kvinnerettsforkjemperne i Norge

GINA KROG
(1847 – 1916)

IDA CECILIE THORESEN
(1858 – 1911)

PowerPoint 15

Likestilling

- Like rettigheter for gutter og jenter
- Lik lønn for likt arbeid
- Samme mulighet for jobb
- Lik rett til foreldreansvar
- Like muligheter for representasjon i maktinnflytelses yrker

PowerPoint 16

Likestilling

PowerPoint 17

Diskusjonsoppgave

- Abdullah har en eldre søster Someyah. På fritiden er Abdullah mye sammen med vennene sine, både gutter og jenter. Han driver med fotball og går på disco. Someyah er som oftest hjemme og hjelper til med matlaging og husvask. Hun får nesten aldri lov til å gå på kafé med venninnene sine. Someyah synes dette er urettferdig.
- Hva tenker dere om dette?
- Hvordan tror dere det er i norsk familie?
- Hvorfor tror dere Abdullah har det friere enn Someyah?

PowerPoint 18

Ytringsfrihet

Retten til å ha egne meninger

Ikke rett til å krenke

Retten til å gi og motta informasjon

PowerPoint 19

Religionsfrihet

Diskusjonsoppgave

- Hva synes dere om at vi i Norge har likestilling, ytrings- og religionsfrihet?
 - Skal gutter og jenter være like?
 - Er det bra å kunne si det man vil?
 - Skal man få lov til å tro på det man vil?
- Finnes det slikt i ditt hjemland?
 - Er synet på hva gutter og jenter kan eller ikke kan gjøre likt?
 - Har folk lov til si det de vil?
 - Kan alle velge å tro på den guden de vil?

PowerPoint 20

PowerPoint 21

Sosiale arenaer

- DET PRIVATE ROM
 - Hjemme
 - Sammenkomster utenfor hjemmets fire vegger
- DET OFFENTLIGE ROM
 - I bykjernen
 - Fritidsaktiviteter

Rusmidler

- Alkohol
- Tobakk
- Narkotika

PowerPoint 22

PowerPoint 23

Rusmidler

Fem ting det er viktig å vite om rus

1. 18 års aldersgrense for å kjøpe tobakk og alkohol.
2. All bruk og salg av narkotika er forbud og kan straffes med fengsel.
3. All bruk av rusmidler er skadelig for kroppen i lengden. Mange dør som følge av bruk av tobakk, alkohol og narkotika.
4. Å bruke rusmidler som alkohol og narkotiske stoffer gjør at du kan miste kontroll over deg selv, og på den måten er det lettere å gjøre dumme ting som en angrer på i ettertid.
5. Alle har lov til å si NEI. Ta kontakt med mottaksansatte eller læreren din om du eller en venn trenger hjelp.

PowerPoint 24

Diskusjonsoppgave

- Hvordan er det i ditt hjemland
 - Hvor gammel må man være for å kjøpe røyk og alkohol, og er det akseptert?
 - Snakker dere med foreldrene deres om rusmidler?
- Har dere noen forslag til hva en kan si og gjøre dersom du eller noen dere kjenner blir presset til å røyke, drikke alkohol eller ta narkotika?
- Rollespill
 - Hvordan si nei når noen maser?

PowerPoint 25

Internetsider til hjelp og svar på spørsmål

- www.klaraklok.no
- www.ung.no
- www.skeivverden.no
- www.800trygg.no
- www.rustelefonen.no
- www.avogtil.no

PowerPoint 26